

רש"י

מסורת הש"ס

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים

ר"ן

נג.

עין משפט
נר מצוה

י' א מ"י פ"ט מהל'
נדרים הלכה י' סמג
לאון מ"י טו"ע י"ד
סמג י"ז טע"י י'
י' ב מ"י שם טו"ע שם
דג"ה:
ב' ג מ"י שם טו"ע שם
סע"ף טו:
ב' ד מ"י שם טו"ע שם
סע"ף פ':
י' ה מ"י טו"ע שם
סע"ף ט':
י' ו מ"י שם ה' י'
טו"ע שם סע"ף י':
י' ז מ"י שם הלכה
י' טו"ע שם סע"ף
פ':

מוסף רש"י

בקפלוטות. כרמי (ביצה
י' ע"ז דח).

תוספות

מהם ועד נשענין אשם
אדם אומר שאל יאכל בשר
עד זמן פלוני שאסור בדרוש
דאם בזה תלוי דאי יואל
מהם אסור ה"ל נתינת טעם
אסור דמיתה לה להדי:
הנודר מן החמרים מותר
בדבש. פירוש חלמך קונס
תמרים עלי מותר בדבש
היולא מהם דבש אקרי
תמרים [נא אקריין] וקשה
למאי לא תנא הנה דקדמי
בשאר בני תמרים אלו שאני
טועם אסור ביולא מהם:
התבונות. עניני קשים
ועתה לאכל מותר בחומץ
היולא תמן: כל ששם
תולדותיו ע"ל. פירוש שאני
מפסיד שמו להאשון כמו
דבש תמרים ששם תמרים
עליו נדר בתמרים אסור
דבש: והבנים בתרין.
בגמ' פריך היינו תנא
קמא: מותר בין תפוחים.
דקמא יין דעניני קאמר:
מותר בשמן שושמין.
דקמא שמן הוא שמן זית:
מותר בדבש תמרים.
דקמא דכו וכו דבש
דקמא: מותר בחומץ
התבונות. דקמא חומץ מין
טוב שמתוך מן חבירין
מותר בחבירות. א"ע
שמן כרשין מן גזא שיש
לן שם לוי: מן הירק
סבה מותר בירק שדה.
דקמא ירק של גינה:
הבנים היינו ת"ק. דברי
דבש תמרים איכא בינייהו
דמאי כי כל שדרכו לאכול
כי ומייר ששם תולדות
עליו דלתיכ לית ליה
[הנודר] מותר בחומץ
וכל שאין דרכו לאכול כגון
סמיות שאין דרכו לאכול
וחומץ חלש דרכו לאכול:
נדר בו אינו אסור אלא
ביצא ממנו. ת"ק לית ליה
דברי שמעון ותמרים אית
ליה דברי שמעון [ולאו
לגמרי כר"ש סבירא לן]
ודאי דבש תמרים לא
סבירא כותיה אלא דביניה
דסמיות וה"ק ותמרים
מחירין תמרים לאכול
דבש אלא בתמרים לה
שיעין בחומץ וקשה דהו

כולי האי לדיוקא משמע דעמיה אכל מאי דנפיק מינייהו. וכי תימא
תינח בשאני טועם כיון דלא כריך וקאמר אפושאי אסורא הוא אכל
שאני אכל מאי איכא למימר דהא כיון דלא סגי ליה אס אמר קונס
פירות האלו דאי הכי משמע בין באכילה בין בהנאה ואיהו לא צעי
למסרינהו אלא באכילה הלכך כי אמר
שאני אכל ליכא שום הוכחה למיכר
אפילו ביולא מהן איכא למימר דכיון
דהוה מאי למימר קונס פירות האלו
באכילה עלי וקאמר שאני אכל אף
יולא מהן משמע. ואמרו לפי זה דבשבוטה
דלא מאי למימר באכילה עלי דלשון
נדר הוא ועל כרחיה אית ליה למימר
שאני אכל לא מיתסר ביולא מהן.
ואחרים אומרים זה הוא דעת
הרמב"ם ז"ל דלא שנה נדר ולא שנה
שבוטה דלאו משום יתורא דלישנה
הוא אלא משום צעמון מוכיח כן
דלשון שאני אכל ושאינו טועם משמע
שאסור כל אכילה וטעמה הבאה מהם:
בתנאי' הנודר מן הסמיות
מסמיות מותר בחומץ סמיות.
סמיות ענינים שאינם מתבשלים
ועומדים צימי החורף: כל ששם
פולדו קרויה עליו. כגון דבש תמרים
וחומץ סמיות: **ותמרים מותרים.**
בגמרא פריך היינו ת"ק. ואיכא למידק
תנא קמא מני לא ר' יוסי ולא רבנן
דהא אמרינן לעיל [נב]: בפלוגתא דקוס
וחלז דכל היכא דקרו ליה קומא
דחלזא אסור אפילו לרבנן ודבש
תמרים וחומץ סמיות ליתסר מהאי
טעמא [י"ל] דלא דמי דלילו גבי קוס
דחלז הקוס לא נשתנה מצורה לזורה
דמעיקרא נמי כשהיה מעורב בחלז
באותה צורה עממה היה אכל הכא
הרי נשתנה הגוף. הרשב"א ז"ל. ועוד
דקוס כי קרי ליה קומא דחלזא מפני
שעדין תורת חלז עליו קרו ליה ולא
להפריש בין זה לאחר שאין נקרא קוס
לא
אלא כי אמרו דבש תמרים וסמיות עליהן אלא להפריש בין דבש תמרים
לדבש אחר ובין חומץ סמיות לחומץ אחר: **גב' תמרים היינו ס"ק איכא בינייהו הא דמניא כלל אר"ש [נב] שדרכו לאכול ודרכו**
היולא ממנו לאכול כגון סמיות ודבש סמיות אסור בו וכל שאין דרכו לאכול ודרכו היולא ממנו
לאכול נדר בו אסור ביולא ממנו. כך גרסין בהלכות הרמב"ם ז"ל. וה"פ דבש פליגי ת"ק פליגי אדרשב"א בתרומות דסבירא ליה לתנא
קמא דבין דרכו לאכול בין אין דרכו לאכול אסור בו ולא ביולא ממנו ורשב"א סבירא ליה דבשדרכו [לאכול] ודרכו היולא ממנו לאכול
אסור בשניהם ובשאיין דרכו לאכול ודרכו היולא ממנו לאכול אסור ביולא ממנו ולא בו ובהא מפיק ליה לת"ק לגמרי. ור' יהודה בן במיהל
סבר לה כר"ש בדרכו [לאכול] ודרכו היולא ממנו לאכול דאסור בשניהם ופליגי עליה בשאיין דרכו לאכול ודרכו היולא ממנו לאכול דרבי יהודה
בן במיהל לא שני ליה ומיתסר נמי בתרומות ורשב"א שני ליה ולא מיתסר אלא ביולא ממנו. ורבנן בתראי דמתנאי' היינו ר' שמעון בן אלעזר
וסבירא דידהו קאי אלא דרכו לאכול דשרי הוא גופי. ומשמע על דמשום הכי משמע ממלמתי דלאהי גוואל [קאן] מדקמא סתמא ותמרים מותרים
דמשמע דלתרומות פליגי ובמאי [דשון] ת"ק ור' יהודה לאיסורא שרי אינהו ומש"ה פשיטא דלסמיות קאי דאיכא טעמא להיתסר דמשום שאין
דרכו לאכול איכא למימר דלא נתכוון אלא ליולא מהן דלתמרים דשוו נמי תרומותיהו לאיסורא ליכא למימר דשרי רבנן בתראי מן התמרים דלישרי
בתמרים גופייהו ליכא טעמא להיתסר: ולענין הלכה קיימא לן כתנא קמא דבין בתמרים בין בסמיות אינו אסור אלא בהן אכל לא
דבש וחומץ שלהן: **בתנאי' הנודר מן היין מותר ביין פחוס.** דכיון שיש לו שם לוי לא מיקרי יין סתם: **מותר בקפלוטות.** דלא הוי
בכלל כרישין: **מותר בירקות השדה.** דקמא ירק לא משמע אלא ירק גינה: **אספירגו.** מין כרוב הוא: **אסור מן המקפה.** מבשיל ענ
של גריסין ואסור משום דקרו ליה מקפה דגריסין: **ר' יוסי מסייר.** דבאמריה קרו למקפה מקפה ולגריסין גריסין: **אסור בשום.** משום דמקפה
כולל כל דבר קפוי ועצה ושום נמי קרוי מקפה על שם שממחין אותו צמעת מים ונאכל צק: **מותר לנוס חיים.** שהכוסם אינו כוסם אחת
אחת צפני עממה אכל פת כיון שהוא גוף אחד חיטה מיקרי. והכי איתא בירושלמי דגרסין התם [וספין] חטה ואת מר כן בתמיה אמר רבי יוסי
ארכא דבר שחא ממחי פיתה נקטה: ומימר בריך דברא דהא חיותא: **גב' מותר בשמן שושמין.** דבא"י אינן מתקפסין כלל אלא בשמן זית:
ספק איסורא להומרא. וכיון דאיכא מיעוטא דמתקפסי מההוא מינא איכא לספוקי דלמא אפי' לאלו נתכוין: **אסור בירקות הגינה.** דקמא
ירק של גינה משמע ולא ירק שדה שיש לו שם לוי מיהו אפי' הנודר מן היין אסור בחמרא מבשיל. וכן כתב הרמב"ם ז"ל ולא דמי לירקות
השדה דהני מינא אחרינא יניהו אכל חמרא וחמרא מבשיל חד מינא יניהו ומפני שנתבשל לא הפסיד שמו: **בשביעות אסור בירקות**
השדה. אס נדר בשביעות א"ל לומר שנתכוון לירק גינה דהא אין זורעין ולא נטעין בשביעות אלא ודאי לירק השדה שעולה מאליו נתכוון:

בתנאי' מן הסמיות. היינו ענינים קשים שמניתן בכרס כל ימי
הסמיו ועושין מהן חומץ: **כל ששם פולדו קרויה עליו.** כגון חומץ
זה שיאל ממנו קרוי נמי על שם אמו חומץ סמיות ולא חומץ סתם:
נדר ממנו אסור ביולא וכו'. והכי נמי כי נדר בסמיות אסור נמי
בחומץ היולא ממנו: **ותמרים מותרים.**
וקא פריך בגמרא היינו תנא קמא
דקמא מותר בחומץ סמיות: **גב' נדר בו.** בתמרים: **אסור ביולא ממנו.**
דבש תמרים: **כל שאין דרכו לאכול.**
כגון סמיות דדרכו היולא ממנו
לאכול וכן עממן אין דרכן לאכול. תנא
קמא דמתניתין דלמך מותר בחומץ
סמיות לית ליה דרכי שמעון בן
אלעזר אלא קסבר נדר בו אין אסור
אלא בו אע"ג שאין דרכו לאכול
ותמרים תנא בתרא אית להו דרכי
שמעון בן אלעזר ודקמא ותמרים
מתירים בו גופו אכל ביולא ממנו
לא דאין אסור אלא ביולא ממנו
והיינו כר' שמעון בן אלעזר דלמך
לא נתכוון זה כי ורבי יהודה בן
במיהל היה אסור בו וביולא הימנו:
בתנאי' מן השמן. משמע שמן זית
להכי מותר בשמן שושמין: **כרישין.** ס'
קטניות: **מותר בירקות השדה.** דהיינו
שם לוי ירק השדה ולא ירק סתם:
גב' מותר בשמן שושמין. לפי שאין
מאזי בא"י שמן שושמין אלא שמן זית
ובאותו שמן נדר: **מזה ומזה.** משמן
זית ומשמן שושמין: **ספק איסורא**
להומרא. ומשמן מסתפקין בו נדר
בין רב בין מעט: **אסור בירקות**
הגינה. גרי"ס המורה במסכת"א ז"ל.
ומותר בירקות השדה^ה שעליהן סומכין
בשביעות שהפקירו הגנות לעניים
ואין מסתפקין אלא בירקות השדה:
גמ'

בירקות הגינה אמר רבי

[א] [תוספתא פ"ג ע"א],
[ב] [מכאן ע"ג: ור"י],
[ג] [נ"א ובשביעות אסור
בירקות השדה שעליהן כ"י],
[ד] [פ"ט מהל' נדרים הלכה
י"ד], [ט] ס"י, [י] מתאן עד
סוף המנאי' ש"ן לע"ה,
[י] בירושלמי: נקיה.

הגהות הב"ח

[א] גמ' שדרכו לאכול. וכן
בכל העמוד: (ב) רש"י
דכ"ה קטנים
קפלוטות גדולים הסד':

הגהות הגר"א

[א] גמ' נדר בו אסור. נ"ב
גיטת הירושלמי מותר וכן
עיקר: [ב] שם מיואל ממנו
אסור. נ"ב מותר ככ"ע
[ועי' בהגד"א י"ד ס'
ר"י ס' ק"י] וי"ת ודכפ"ס
ר"מ תפוס וי"ד הרמב"ם
ופסקי תכמנים:

פירוש הרא"ש

בתנאי' סמיות. ענינים
קשים ונשארין בצנפנים עד
ימות הסמיו ואין ראויין
ליין ועושין מהם חומץ
ואית דגרסי סמיות כמו
סופי ענינים: כל ששם
תולדותיו קרויה ע"ל. אף
כי נשתנה מלמטה על שם
עיקרו ממו דבש תמרים
וחומץ סמיות: והבנים
בתרין. בגמרא פריך
היינו ת"ק: **גב' כל שאין**
דרכו לאכול ודרכו
היולא ממנו לאכול. וכן
סמיות ת"ק פליגי אדר"ש
בין דבש תמרים שיש
בין דבש סמיות דרבנן שרי
בתרומה ואסרי סמיות
גופייהו ור"ש אסור בדבש
תמרים וחומץ סמיות
ומתיר סמיות ורבנן
בתראי קיימי אלא דקאמר
ת"ק מן הסמיות מותר
בחומץ סמיות אלא
בסמיות גופייהו אסור
ותמרים מותרים סמיות
גופייהו: **בתנאי' ספני**
שהוא שם לוי. אכילה
קאי: **גב' בירקות שדה.**
אין קריין ירק סתם
והיה לומר לירקות הענין
כר"י תנא שם לירק ולומר
ירקות שדה וכן כולל: אבל
לפי שאין ירקות גינה מניין
שאין גדלים בלא עבודה
ואוכלין ירקות שדה לפיכך
גלוש העולם ירקות סתם
הוא ירקות שדה:

לה למיתני ותמרים אסורין בסמיות והר"ם פי' לפי מה שפירש דסמיות אין דרכן לאכול אלא היולא מהם יש לפירש ת"ק ורבי יהודה בן במיהל לית להו דר"ש בן אלעזר דלמך בסמיות ויולא אסרי אלא
ביולא מהם וי"ת איכא בינייהו דמ"ק נקט מן התמרים מותר בדבש משמע דדוקא בתמרים וסמיות ששם ראויין אסור בהם ומותר ביולא מהם הא נדר בתמרים שאינם נאכלין אסור בין בהם בין ביולא מהם:
בשאר בני שבוע אסור בירקות גינה ומותר בירקות שדה. דקמא מירקות גינה נדר בירקות שדה כי ליש שם על לוי בכל שאר שני שבו מירסא שמעין לה דקמא מותר בירקות שדה אלא אסור בירקות גינה
אכל ספק אלתרין ליה: בבבבית. פירוש שדך בשביעות דירקות שדה מניין בשביעות שדא מאלתין אכל ירקות גינה אינם באין אלא על ידי זריעה הלכך סתם ירקות בשביעות ירקות שדה היא: בארץ ישראל.
דקמא שמן שלהן על זית: מזה דרביא. ויד' בתר רבא. ונ"ב נתכוין לאסור עמלון אלא באותו מין שמתקפס הרוב קמ"ל דגם אלוהו מתקפסין דמיתסר אסר עמלון: